

Amsterdam

Installatie van Ni Haifeng bij Lumen Travo Gallery

Esther Darley | We reizen van Barcelona naar Stockholm en van München naar Tokio. Maar wat is er te zien in Amsterdam?

De klaagzang over gesloten musea en Amsterdam als een culturele woestijn zijn bekend. Maar wat is er dan wel, behalve de Hermitage, het Van Gogh en een kwart Rijksmuseum? En hoe kijk je met andere ogen naar een stad waar je dagelijks doorheen rijdt? We nemen de proef op de som en, het moet gezegd, schaarste blijkt te leiden tot ambitie en nieuwe initiatieven. De grachtengordel is al lang niet heilig meer.

DE PIJP

We beginnen bij De Appel dat (noodgedwongen en in afwachting van een nieuw pand) een tijdelijke ruimte betrok in de Pijp. Een oude jongensschool in de Eerste Jacob van Campenstraat, tussen de Heinekenbrouwerij en de Albert Cuyp (voor wie een cultureel bezoek wil combineren met zijn dagelijkse boodschappen) en recht tegenover 'De taart van mijn tante' – maar we geven niet toe. Het is even wennen: De Appel, dat altijd was gehuisvest in een streng verbouwd pand aan de Nieuwe Spiegelstraat, zit opeens op een plek die zelf al een heel verhaal met zich meebrengt. Kleine kamertjes, grote lokalen, houten vloeren, ze ademen sfeer en geschiedenis maar roepen vooral nieuwsgierigheid op. Dat is toevallig ook het doel van de openingstentoonstelling 'For the blind man in the dark room looking for the black cat that isn't there', die vooral nieuwsgierigheid naar kunst wil aanwakkeren. 'Kijk onbevangen, blijf denken maar probeer niet alles te begrijpen', aldus het persbericht. En dat lukt aardig.

'For the blind man...' blijkt een sprankelende tentoonstelling over zoektocht en verwondering die voor de kijker aangename verrassingen oplevert, zoals de videoregistratie van de hilarische performance van Bryssinck en Peeters over kunst, identiteit en hun zoektocht naar het ultieme beeld. Maar ook een zaalvullende installatie met Matt Mullican die in prachtige systematische tekeningen probeert de wereld in kaart te brengen naast een zeventiende-eeuwse gravure over de aloude Wunderkammer. Het is een tentoonstelling waarop je hoopt in een stad als Amsterdam.

Hierna duiken we dieper de Pijp in, want sinds deze buurt meer in de belangstelling is komen te staan, zijn er ook steeds meer goede galeriën naartoe getrokken. Juliëtte Jongma is op dit moment sowieso een van de beste galeriën van de stad. Met Guido van der Werve, Melissa Gordon en Tim Braden is Jongma een galerie die meegroeit met een interessante groep internationale kunstenaars. Wij zien er de fragiele papieren figuren van Karen Sargsyan die een theateraal maar gelijktijd grimmig tafereel verbeelden. Twee deuren verder zit ZINGERpresents waar de Engelse kunstenaar Graham Hudson stapelingen maakte van gevonden voorwerpen uit de buurt, van stoelen tot stoeptegels, en zo de veranderende identiteit van de Pijp in beelden probeert te vangen. Van hieruit is het makkelijk doorsteken naar Upstream Gallery die een opmerkelijke voorkeur heeft voor mystieke en soms historiserende antiekunst

installatie van Matt Mullican

LANGS DE AMSTEL

Nu is het kiezen. Gaan we naar de private kunstomgeving bij Kunstverein, de nieuwe 'geheimtip'? Daar worden in de voormalige woonruimte van kunstenaar Germaine Kruip met regelmaat kleine geconcentreerde presentaties, lezingen en performances georganiseerd. We kiezen ervoor nog even door te fietsen, langs de Amstel naar het Amstelstation – als buitenlander moet je het gevoel hebben de stad te verlaten. De straten zijn hier breder en de gebouwen zakelijker; van de beroemde Amsterdamse knusligheid is hier weinig meer te merken.

Op een achteraf gelegen bedrijventerrein ligt De Service Garage, een kunstenaarsinitiatief dat aan de buitenkant meteen opvalt door een felgekleurde wand schildering van Jan van der Ploeg. Eigenlijk bestaat De Service Garage al jaren (eerst als Horse Move Project Space naast het voormalige Post CS) maar toegegeven, op deze plek waren we nog steeds niet geweest. De Service Garage is een ambitieuze en sympathieke 'artist runned space' met een tentoonstellingsruimte en twaalf ateliers op 1000 m² in een voormalige garage. "Als je iets wilt moet je het zelf initiëren", zegt Frank Ammerlaan, kunstenaar en een van de initiatiefnemers. "Dat doen we hier. We willen geen alternatieve plek zijn met alleen jonge kunstenaars, maar we proberen juist bredere tentoonstellingen te maken met verschillende invalshoeken. Eigenlijk willen we gewoon nieuwe energie naar de stad brengen. Je wilt je als kunstenaar ook ergens aan kunnen optrekken."

Omdat De Service Garage in de winter te koud is, vindt de eerstvolgende expositie weer plaats als het voorjaar aanbreekt: het nieuwsgierig makende project 'Chromakey' van Pieter Paul Pothoven die veertig kilo lapis lazuli liet aanslepen uit Afghanistan en zo op verschillende niveaus naar kunst en politiek wil verwijzen.

(ook een broedplaats) nemen we de lift naar bar/restaurant Canvas op de vijfde verdieping, voor een glas bier en een prachtig uitzicht. We kijken wat over het uitzicht van het voormalige Post CS, dalen weer af en eten de overkant bij restaurant Trouw (we blijven in de dagbladen) op de begane grond van de voormalige redactie. Sowieso een plek om in de gaten te nemen, niet alleen als restaurant of hippe club maar ook voor een bezoek aan de maandelijkse Rijksakademie Beamclub waar (voormalige) kunstenaars aan de Rijksakademie een avond lang hun video's tonen.

DE JORDAAN

In Amsterdam zitten niet alleen de meeste, maar ook de beste galerijen in het land. Een enkeling zit in een uithoek: Galerie Paul Andriess pioniert nu even aan de Veemkade maar komt volgens de laatste berichten weer terug naar het centrum. En Galerie van Gelder en Milco Onrust richting Westerpark: een bezoek waard. Verder was een aantal jaren geleden het galeriecentrum aan de Lijnbaansgracht een hotspot. Twee galerijen zijn sindsdien gesloten: Lumen Travo en Akinci moeten nu de eer hoog houden. Gelukkig komt dat regelmatig, dus daar beginnen we ons rondje. Lumen Travo toont een mooie installatie van Ni Haifeng maar bij Akinci raken we verward door de hermetische werk van Imogen Stidworthy – interessant, maar je wilt er voorlog niet mee.

Voor het echte galeriecentrum moet je nog steeds naar de Jordaan, vandaar 'de negen straatjes', al bijna een landelijk winkelbegrip. Hier zijn shoppen en kunst dus opnieuw goed te combineren. De laatste nieuwkomer is galerie Tegenbosch van vreden waar we werk zien van de piepjonge kunstenaar Everts die de verbouwing van de kersverse galerieruimte als uitgangspunt nam. Met leidingen van rietjes, stekkers van piepschuim en verfemmen van karton doet ze verrassend subtiele en speelse ingrepen in de ruimte. Hier uit kun je een mooi rondje lopen, want nagenoeg alle galerijen in dit

De Service Garage

Wandschilderingen in W139 in het kader van de tentoonstelling 'Doktor Faustus'

Verbouwning van de nieuwe ruimte van Motive Gallery op de NDSM-werf

lingen. Bij Fons Welters heeft Jan De Cock de hele ruimte aanstekelijk volgetimmerd, Yael Bartana toont bij Annet Gelink een verwarrend en aangrijpende film over Joods nationalisme en bij Stedelijk Museum Bureau Amsterdam – de enige plek waar het Stedelijk zich nog kan profileren, al is het dan met jonge kunstenaars – is het intrigerende werk van David Jablonowski te zien. Tot onze verbazing constateren we, dat als we zulke kunst in het buitenland hadden getroffen, we verre van ontevreden zouden zijn geweest. Wat een frisse blik op de eigen stad al niet kan bieden.

We eindigen deze dag bij Foam, het fotografiemuseum dat met 'Photography – in reverse' een jonge generatie fotografen laat zien. Een interessante tentoonstelling waar de conceptuele benadering van fotografie (in de vorm van een onderzoek naar het medium zelf), een steeds belangrijker rol speelt in het uiteindelijke werk die vaak veel verder voert dan een foto alleen. Een belangrijk signalement dat ook de versmelting tussen fotografie en beeldende kunst laat zien. Boven is er nog een overzicht van Rodchenko, maar dat bewaren we voor later want een middagje rondfietsen kan zomaar tien interessante presentaties opleveren. Ons hoofd zit nu echt wel vol. We laten alles bezinken met een borrel bij Waldorf op de Elandsgracht (met klassiek jaren zeventig-interieur) en schuiven daarna even verderop aan bij Balthazar's Keuken, waar alleen de voorgerechten al een feest zijn.

AMSTERDAM-NOORD

Maar de grachtengordel is allang niet meer zaligmakend, wat mede komt doordat hoge huurprijzen het ontplooiën van nieuwe projecten bepaald niet stimuleren. Kunstenaarsinitiatief W139 boft nog, in het centrum, vlak naast de Dam. Maar Smart Project Space (ook een broedplaats trouwens) zit sinds 2008 in het voormalige pathologisch laboratorium van het oude Wilhelmina Gasthuis in Oud-West. Naast atelierruimtes biedt Smart een filmprogramma en een behoorlijke tentoonstellingsruimte waar dit keer opvallend interes-

dineren onder de lamp van de snijtafel en temidden van de fluorescerende wandschildering van Evi Vingerling. En als je klaar bent loop je nog even door de tentoonstelling.

Maar de nieuwe hippe periferie wordt de komende jaren Amsterdam-Noord, al vormt de oversteek over het IJ (voor niet-Noorderlingen) vaak een barrière. Als het aan de ambitieuze plannen van Motive Gallery en Stichting Nieuw Dakota ligt wordt die barrière snel beslecht. Zij betrokken twee loodsen op de voormalige NDSM-werf. We nemen de pont en binnen tien minuten staan we – uitgerust en uitgewaaid (wat zo'n boottochtje al niet kan doen) – in een prachtige oude scheepswerkplaats. Er wordt nog volop gewerkt voor de opening op 12 maart.

"Hier hebben we eindelijk een plek waar we onze plannen kunnen realiseren", zegt Chris Bestebreurtje van Motive. "Niet alleen een tentoonstellingsruimte maar hier kunnen we ook lezingen en performances houden in eigen huis." Bovendien is er de mogelijkheid samen te werken met de burens, Stichting Nieuw Dakota. Pieter Sanders van die stichting spreekt van 'een spannende combinatie'. Zijn ideaal is een grote ruimte voor hedendaagse kunst waarin galeriës, musea en verzamelaars samenwerken en waar onafhankelijke curatoren tentoonstellingen kunnen samenstellen. Deze twee loodsen zijn daarvoor een klein en tijdelijk begin – in ieder geval voor vijf jaar. Op 29 april opent Nieuw Dakota met een eerste tentoonstelling die elke dag zal groeien en veranderen doordat de deelnemende kunstenaars en bruikleengevers om beurten hun werk komen installeren.

Wie dat proces wil volgen moet dus regelmatig terug, de pont nemen en de plek de kans geven in zijn hoofd te groeien. Dan is Amsterdam weer een bijzondere plek rijker. Het Stedelijk Museum mag dan lang op zich laten wachten, aan de randen van Amsterdam groeit en broeit het. Waar gemis al niet